

Adabiyot, madaniyat yashasa — millat yashaydi

О‘zbekiston adabiyoti va san’ati

1956-yil 4-yanvardan chiqsa boshlagan

ADABIY-BADIY, MA’NAVİY-MA’RIFIY, İJTİMOIY GAZETA

2022-yil 14-yanvar / № 2 (4661)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИНИНГ ЗО ЙИЛЛИГИ ВА ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН БАЙРАМ ТАБРИГИ

Хурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар!

Қуролли Кучларимиз хизматчилари ва фахрийлари!

Қадрли ватандошлар!

Аввало, ўз ҳаётини она юртимишни химоя қилишдек улуф ва олижаноб ишга бағишлаган сиз, азизларни, сизларнинг тимсолингизда кўп миллатни бутун ҳалқимизни Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 30 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни билан чин қалбидан самимий муборак-бод этаман.

Мана шу кутлуг айёмда жонажон Ватанимизга садоқат, азму шижоат каби эл-юртимишга хос юксак фазилатларнинг қадр-қиммити ва аҳамиятини, улар ҳаётимизда тобора мустаҳкам ўрин эгаллаб бораётганини янада теран англаймиз ва ўзининг жанговар фаолияти билан буни амалда ишботлаб келаётган сиздек фоят олижаноб касб эгаларни шарафлаймиз.

Шу билан бирга, жанговар бурчани адо этишда мардларча ҳалок бўлган фидойи ҳарбий хизматчиликаримизнинг нурли ва сўнумс хотириасига чукур ҳурмат бажо келтирамиз.

Азиз дўстлар!

Истиқол даврида Ўзбекистон армияси жуда мураккаб ва шарафли йўлни босиб ўтди. Ёш давлатимизнинг ўта оғир шакланиш йилларда айнан Қуролли Кучларимиз мамлакатимиз мустақиллиги, ҳалқимизнинг тинч ҳаётни ва фаронлигини таъминлаш, демократик ислоҳотларни муввафқияти амалга оширишнинг ишончли кафолати бўлиб ҳизмат қўлганини барчамиз яхши билан юксак қадрлаймиз.

Кейнги йилларда амалга оширган туб ислоҳотларимиз туфайли тарихан қисқа даврда Ўзбекистон Республикаси суверенти ва худудий яхлитлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини ишончи ҳимоя қилишга кодир бўлган, тезкор ва ихчам миллий армияни ташкил этишга ёришмоқдамиз.

Ана шундай буюк тарихий жараба-да ҳалқимизнинг ҳарбий соҳадаги бой меросига таяниб, Жалолиддин Мангуберди, Соҳибқирон Амир Темур, Захирiddin Мухаммад Бобур каби буюк саркарда боболаримизнинг жанговар анъаналарини муносиб давом этириб келаётган, жисмоний ва маънавий етук, замонавий билим, қурол-яроп ва техни-

каларни пухта эгаллаган, давлат ва ҳалқ манбағатлари учун ҳар қандай синов ва машақатларни енгиб ўтишга тайёр бўлган ҳарбийларимиз доимо фаол иштирок этиб келаётгандарни ҳар қандай юксак эътироғга муносабидир.

Шу маънода, мұқаддас қасамёдига ҳамиша содик, эл-юрт ҳимояси йўлида метин қалқон бўлган мард ва жасур ҳарбийларимиз Ўзбекистоннинг чинчакм ғатнапарвар баходирлари, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиш.

Ҳалиқимиз ўзининг сизлар каби ботир ва довюрак фарзандлари – Ватанимизнинг ҳақиқий посбонлари билан ҳақли равишда фахрланади.

Мұхтарам ватандошлар!

Кейнги йилларда “Ҳалқ ва армия – бир тану бир жондир” деган ёзгу таомил асосида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда фуқароларимиз армиянинг ҳар томонлама ёрдами ва кўмагини ҳаётнинг барча соҳаларида амалда хис этмоқдалар. Айниқса, мураккаб синов даври бўлган пандемия пайтида ва фавкуллада ҳолатлар оқибатларини бартафа этишда, биз учун ҳеч нарса билан ўлчаб, кўйслаб бўлмайдиган бебаҳо бойлик – тинчлик ва осойишталини асрар ва ҳимоя қилишда бу яқдиллик янада яққол намоён бўлмоқда.

Ҳозирги вақтда бутун жамиятимизда, жумладан, Қуролли Кучларимиз тизимида амалга оширилаётган туб ислоҳотларда “**Инсон қадри учун**” деган муҳим тайомил марказий ўринга қўйилётганин сизларга яхши маълум. Шу асосдан миллий армиямиз сафларида ҳизмат қилаётган барча ҳарбийлар, мұхтарам фахрӣларимизнинг Ватан ва ҳалқ олдидағи ҳизматларни муносиб қадрлаш, уларни мөддий ва маънавий рабbatlantirishni, кундаклиқ ҳаётидаги муаммоларни ҳал этишга кўмаклашиш, уларнинг оиласи ва фарзандларини ижтимоий ҳимоя қилиш борасидаги ишларимиз ўйларда айнан қадрлаймиз.

Кейнги йилларда амалга оширган туб ислоҳотларимиз туфайли тарихан қисқа даврда Ўзбекистон Республикаси ҳалқимизнинг тинч ҳаётни ва фаронлигини таъминлаш, демократик ислоҳотларни муввафқияти амалга оширишнинг ишончли кафолати бўлиб ҳизмат қўлганини барчамиз яхши билан юксак қадрлаймиз.

Ҳеч шубҳасиз, ҳаётимизнинг барча жабхаларини қамрап олаётган бундай жадал ўзгаришлар юртимида ҳарбий хизматнинг обрў-эътибори, армия ва ҳалқ бирлиги янгича мазмуга эга бўлиб, ёшлишимиз қабида армиямиз билан фархланиш тўйғуси, Ватан ҳимоячисидек олижаноб касбга ҳурмат-эътиром ҳиссini янада кучайтиришга ҳизмат қилмоқда.

Ҳеч шубҳасиз, ҳаётимизнинг барча жабхаларини қамрап олаётган бундай жадал ўзгаришлар юртимида ҳарбий хизматнинг обрў-эътибори, армия ва ҳалқ бирлиги янгича мазмуга эга бўлиб, ёшлишимиз қабида армиямиз билан фархланиш тўйғуси, Ватан ҳимоячисидек олижаноб касбга ҳурмат-эътиром ҳиссini янада кучайтиришга ҳизмат қилмоқда.

Бу Ватанимизнинг ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

Миллий армиямизн замонавий қурол-яроп ва ҳарбий техникалар билан таъминлашадиган туб ислоҳотларни тархан қисқа даврда айнан қадрлаймиз.

</div

Файрат МАЖИД

ВАТАН БИТТАДИР

Бу ёруғ оламда Ватан биттадир.
Абдулла Орипов

Илиқ мөхр яшар дилда хайрият,
Шул мөхр юқсанка, кўкка элтадир.
Кўнглимда осмондек тоза хуррият,
Тан ичра жон битта,
Ватан биттадир.

Ким шафқат қилибди, ошиқ қўнгилга,
Бор мөхрим, юрагим юртда, элладир.
Гул менга сўзлади, мен эсам гулга,
Тан ичра жон битта,
Ватан биттадир.

Дараҳтлар шивири – хурлик садоси,
Борликнинг чиройи меҳнат, куттадир.
Қаллар ибтиоди ва интиҳоси,
Тан ичра жон битта,
Ватан биттадир.

Рӯҳ куши кўйламас ҳеч тил учиди,
Ҳакиқат қўлдамас, мудом дилладир.
Мұхабаб ягона қўнгил ичиди,
Тан ичра жон битта,
Ватан биттадир.

ҲАЁТНИНГ ШИОРИ
Кутламоқ пайтидир сизни ушбу кун,
Ҳаётнинг шиори инсоф, адолат.
Сиз борсиз, фуқаро озод ва эркин,
Сиз борсиз, ҳамиша барқарор Давлат.

Ҳақнинг адолати доим мукаммал,
Нозу нъематига йўқдир ниҳоя.
Ватан қомусига сиз қилиб амал,
Яшайсиз қонунни айлаб ҳимоя.

Созини соз чалса созанда дилгир,
Оламни тутгайдир мунаввар овоз.
Бу чигал йўлларда адаша симидир,
Одил қарор билан чиққайсиз пешвозд.

Юлдузлар сайдирида ажил интизом,
Ҳатто коинотда бор қарор, ижро.
Демак, амал билан ушалади ком,
Қонун ҳам мисоли бир байрок, турғо.

Адолат чироғи ўчмасин, илло,
Мудом ўйғон бўлсин сиздаги виждан.
Кутлуғ ҳаётидан ҳақ бўлса ризо,
Доимо юқсалгай, юрт – Ўзбекистон.

Кутламоқ пайтидир сизни ушбу кун,
Ҳаётнинг шиори инсоф, адолат.
Сиз борсиз, фуқаро озод ва эркин,
Сиз борсиз, ҳамиша барқарор Давлат.

БОБОЛАР ЎГИТИ

Агар Ватан чорласа,
югуриб бор, югуриб,
Ёвлар қаршисига чик,
арслондайин ўкириб.
Орини асролмаган,
асролмайди жонини,
Эгилиб жон бергунча,
жонини ол сууриб.

ВАТАН БАЙРОГИ

Менинг боболарим ёкўр бўлғанлар,
Бошин баланд тутмок кутлуг саодат.
Ортда қолмаганлар, учкур бўлғанлар,
Виждан-ла яшашни қигланлар одат.

Еган ҳар луқмаси ҳалол, шубҳасиз,
Ўзганинг ҳақидан доим қилган ор.
Илингани бўлган ширин калом, сўз,
Ва эзгу ишларга берган иктиёри.

Қасам, ўртададир шаррафим, шаъним,
Жаҳонгир зотларга баҳақи ихlos.
Агар танті келса, мадр келса ғаним,
Гуноҳидан кечган иккиласман, рост.

Қаён борган бўлса менинг аждодим,
Ҳамиша порлаган хуршиди ирфон.
Курмок, тузмок деган умрим, ҳаётим,
Юртни обод этган, элни фаровон.

Ҳазрат боболарим, иймон туфайли
Кўнглини барқ урган сидку садоат.
Ҳасад, адвотага бўлмаган тоали,
Хиёнатга асло қимлаган тоали.

Бошига тушса ҳам ташвиш, маломат,
Қўттармаган ҳаққа қарши тигини.
Адолат яловин қўттарган фақат,
Мудом юқсан тутган тинчлик туғини.

Ўзбекистон – Ватан, эй қўнгил, ўйғон,
Ёд эт аждодларинг, ёққин чироғин.
Мангу зафарингга тан берсин жаҳон,
Қўтариб яшагин Ватан байргони.

АСКАР МАКТУБИ

Чегарада турбиман марур,
Ортда Ватан, ортда сен борсан.
Ҳаётимга бағишилсан нур,
Юрагимдан кетмас баҳорсан.

ШУ ЎРТ УЧУН МУСТАҶКАМ ҚЎРҒОН БЎЛАСАН...

Боболардан эшитганим бор,
Мард йигитлар элнинг шонидир.
Фақат шуни унутма, дилдор,
Севги дилнинг ҳаёт-жонидир.

Кўлиндаги, йўқ, мактуб эмас,
Уриб турган юрагим, ахир,
Бу оламда мукаддас,
Бу оламда севги азизидир.

Номаларим кечиска гоҳо,
Сен сабринг кўйларидан тут.
Ишқинг тутиб дилимда борҳо,
Хузурингга етгайдирман, кут.

Аскарда куч, аскарда тоқат,
Ватан учун ҳар нега шайман.
Сен севгимга айла садоқат,
Мен сен учун юртни асрایман.

ҲАЗРАТ НАВОИЙ ЗИЁРТИ

Мен бенаво дилимга
наво истаб келмишман,
Дардон, ҳаста жонимга
даво истаб келмишман.

Топай дея ўзимни
кездим қанча мансиллар,
Ўзимига англомаққа
маъво истаб келмишман.

Карвон йўлдан адашгай,
магар сарбон бўлмаса,
Тарики ишқ мулкига
або истаб келмишман.

Висол дея водийлар
узра учган бир қўшман,
Лисон ут-тайр деган
Хумо истаб келмишман.

Тангри мени Мажнуни
шайдо қўлиб юборган,
Сахро кезиб беш аср
Лайло истаб келмишман.

На топгум ҳаволаниб,
аслимга бок, хок-туроб,
Бу развадан ифору
ҳаво истаб келмишман.

Сўз чамани ичра...
Алишер Навоий

То топибон хуш тақаллум тузай,
Сўз чамани ичра наво кўргузай.
Муслим

Сўз чамани ичра сўлмас дараҳтим,
Руҳимда порлаган андуҳим, баҳтим,
Бу адаб мулкida азим пойтактим,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Қон дилим, жон дилим – "Мажзан ул-асор",
Айт ким у сўрсалар, "Ҳайрат ул-абор",
Юз марта, минг марта айтаман тақрор,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Муножот айлади юрагим тома,
"Мабдай нур" асли "Муҳаббатнома",
Олам алиқ олғин кутлуг салома,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Чўғ ковлаб қорадир косовнинг ранги,
Дилларда қолмасин адвотав занги,
Қалларга тараған пок ишқ оҳанг –
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Мажнун бўл, топганинг Лайло бўлади,
Тупрекнинг ушласанг киме бўлади,
Дунёдан ҳам мангу дунё бўлади,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Ўт надир, ошиқи мардман аслида,
Кирқ ийл ёққан ёмғир – дардман аслида,
Ҳазрат боболардан гардман аслида,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Ўқи, шоҳ байтларни, шоҳ бўласан, дер,
Бир куни музазам ох бўласан, дер,
Оппоқ нур – куёш ҳам, моҳ бўласан, дер,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Сўз чамани ичра сўлмас дараҳтим,
Руҳимда порлаган андуҳим, баҳтим,
Бу адаб мулкida азим пойтактим,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Чегарада турбимаган тоали,
Ортда Ватан, ортда сен борсан.
Ҳаётимга бағишилсан нур,
Юрагимдан кетмас баҳорсан.

Шеър – иймон,
Совурмоқ мумкинмас елга.
Чўлпондек сўзладим, рост сўзни ишон,
Хиёнат қиммадим Ватанга, елга.

Сен озод яшагин,
Халқин сенга тан,
Бирлашсан, ғанимнинг етмайди кучи.
Сен борсан,

Ҳўлимадан қўрқмайман, Ватан!

Ассалом,

Ассалом, дорнинг оғочи!

УРУШ, СЕНИ ЁМОН ҚЎРАМАН

Бобом раҳматли, урушга одамлар эмас,
Бахтлар, меҳрлар кетган, деб алтар эди.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Гуллар кетган, лопалар кетган.
Оҳ, болажон, кўзингда – ҳавас,
Кипригингда – жолалар кетган.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Инҳа, ҳарир туғуулар кетган.
Сувларни аямай, гул сас –
Шўҳ табассум, кулгулар кетган.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Мехр кетган, жасорат кетган.
Оналарнинг қалбида абас,
Қолдириб фам, асорат кетган.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Фамли, фамсиз наволар кетган.
Оталарнинг умрига қафас –
Яшил-яшил ҳаволар кетган.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Ажаб-ажиб диллар бор, кетган.
Оёқ ости бўлғандан ҳор-ҳас –
Кунлар, ойлар, ийллар бор, кетган.

Йўқ, урушга одамлар эмас,
Булуп тўла чамандир кетган.
Сенга айтсан, эй дунёйи паст,
Бобомерос Ватандир, кетган.

Уруш, сени ёмон қўраман,
Отингни ҳам тутгим келмас, бас.
Ҳаммасини энди билманс,
Йўқ, урушга одамлар кетмас.

ЗАРГАР ҚЎШИГИ

Бир йигитга қирқ ҳунар,
Оз дейдилар, билдим ман.
Ҳунар берган бойлик – зар,
Соз дейдилар, билдим ман.

Аёлларга зеб-зийнат,
Такинчоклар ясайман.
Устоzlардек пок тийнат,
Ҳунар билан яшайман.

Фирузатош, ёқуттош,
Зирақ-узук муборак.
Тилламаржон, тиллақош,
Билакууз муборак.

Сулув ўзбек қизининг
Мухаббат – дил ардоғи.
Ой каби ой юзининг
Кўркидир ойбалдоғи.

Занжир – зебигардони,
Зирағи бор, кўрининглар.
Ҳаё, вафо, иймони,
Юраги бор, кўрининглар.

Муножот айлади юрагим тома,
"Мабдай нур" асли "Муҳаббатнома",
Олам алиқ олғин кутлуг салома,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Илдизларпи бакувват,
Синмайдиган муртим бор.
Тангридан кутлуг неъмат –
Олтинга кон юртим бор.

Мажнун бўл, топганинг Лайло бўлади,
Тупрекнинг ушласанг киме бўлади,
Дунёдан ҳам мангу дунё бўлади,
Низомий, Навоий, Фузулий, Машраб.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,
Ҳамон гапирмайсан, оҳ, сен ҳамон жим.

Ҳаётнинг ёнида турган қарчиғай,
Боланғим, ахир у сотқин.
Қўшилиб қонингни иммоқда у ҳам,<

АДАБИЙ ЖАРАЕН

Таникли шоир ва адаби, публицист ва журналист Абдулай Кўчимовнинг сараланган тўрт жилдик асарлар тўплами нашр этилди. "Akademnashr" томонидан ўзига хос фасон ва қалин мўковада босилган ушбу мажмудадан ижодкорнинг турли йилларда яратган шеърлари, насрар асарлари, бадиалари, публицистик мақола ва сұхбатлари, болалар учун ёзган шеър, хикоя ва қиссалари ўрин олган. Тўпламнинг биринчи жилди шоир шеърларидан таркиб топган. Китобдаги аксарият шеърлар ХХ аср ўзбек шеърияти руҳида яратилган бўлиб, атоқли шоирлар Гафур Фулом, Миртемир, Абдулла Орипов ижоди анъаналарини ўзида музассамлаштирган, юксак ватанпаварлик ва миллатпаварлик мотивлари билан сугорилган. Шоирнинг анъанавий шеъриятига хос мавзуларда ижод килгани кузатилади. Албатта, гап мавзудагина эмас, балки унинг чинакам бадиият намунасига айланганни мухим!

Куртдир, қумурсқадир, жондир, жонзоддир,
Ватан дер, Ватансиз дўзахдир гулшан.
Фақат бундай туғу шайтонга ётдир,
Фақат шайтонларда бўлмайди Ватан!

Ушбу фалсафий тўртлик билан бошлаган дастлабки жилда шоирнинг Ватан ҳақидаги шеърлари жамланган.

Албатта, Ватанга муҳаббат мотивини ҳар бир шоир, ўз ижодий принципларидан келиб чиқиб, турличи ифодалайди. Бироқ чинакам шеъриятига дахлорлик, Ватан мадҳи шоир "мен" и билан, қалб кечинмалари билан ўйғун колда тасвириланганда ўзини оклади. Акс ҳолда күргоз мадҳибозлика гайланни қилиши ҳам ҳеч гап эмас.

Абдулай Кўчимовнинг Ватан мавзусидаги туркум шеърларига хос етакчи ҳусусият давр, замон ўзгаришлари билан чамбарчас боғланган, қалб дъавати юксак ижтимоий руҳ билан сугорилган ҳолда намоён бўлади: "Бошингда осмону, қошингда куёш"/ "Тасвиринг чизолмай мусаввир ҳалак. Шоир сўз ахтари қотиради баш// Булодаги қайнайди ошуфта юрак".

"Ўзбекистон байроги" шеърида шоир она юрт муҳташам кўргонида камалактадан товлаётган байроқни "Ислёнкор бойборнинг поч руҳида", "Турон, Туркистон, улуг турк осмонида" порлётган истиқлол маёнига менгзайди; уни адолат, эзгулик, шон-шукрат тимсоли, буюк Амир Темур бобомизнинг голиб туғига қўйслайди, тинчлик, тириклик рамзи деб таърифлайди. Байроқдаги ранг ва белгиларини рамз сифатидаги мотивлари шеърий мисраларда ихам тасвириланади.

Шоир шеърда кўлаётган рамзларни ўзига хос тарзида поэтикаштириб, тинчлик, тириклик, эрк қўшиги, навқирон, жарагнлар, жилвагар, камалак каби ўхшатиш-сифатлаш, қўйсларни ўринли кўллаб, поэтик манзара яратади. Шеърни ўқиётган китобхон кўз ўнгидаги муҳташам кўргон узра жилваланиб, камалакдек товланиб мағрур ҳилларида таърифлайди. Шоир шеърда кўлаётган бўлаларни ўзини кўллаб, гавдаланди. "Истиқлон қўшиги" шеъри ҳам шу руҳда битилган. Шоир шеърда кўллаган "маломат", "қафас", "калтак" каби сўзлар китобхонага Абдулла Ориповнинг "Маломат шашлари" шеъридаги инсон эрки ҳақидаги фалсафий мушоҳадаларни, Чўйлон шеъриятида кўп учрайдиган "қафас", "қишиш"ларни эслатади.

"Ватан ягона", "Мерхинг билан яшаймиз" каби шеърларда Ватан мавзуси башкача нұктай назардан ёритилади: ватанпаварлик ғояларни ифодалашда кўлланган янги-янги ташбехлар шеърнинг оҳангдорлигини таъминлашга хизмат қиласи.

Шеърда нақорат сифатида келаётган "Ватан ягона-дир// Ватан ягона" мисраларининг бадиий тасвир кучи

шунчаликки, бир ўқишаётган китобхоннинг онгу шурурга сингиб, хаёлида чарх уради, тили унда айланаверади; шеърдаги манзаралар тасвири унинг поэтик оламини бойитишга, тарбиявий тасвирчонлигини оширишига ҳизмат қиласи. "Олам туслана, У турланмас асло". Ушбу контраст тасвирининг ўзиёқ Ватан ягоналигини ўқтиради. Шеър сарлавҳага мос равиша фалсафий мазмунга гага.

Шоир шеърларига хос ҳусусиятлардан яна бирлиқ қаҳрамоннинг жўшқин, муросасиз, огохликга давват этувчи сермавж туйғулар түғенидир. Шоир қайси мавзуни қандай усуслда тасвириламасин, охир-оқибат лирик «мен» туйғулари реал воқелик билан, ҳаётнинг ҳам зоҳирйи, ҳам ботиний қатламлари билан узвий муносабатда намоён бўлади. Бу туйғулар ифодаси мавхумлиқдан, гализ ва соҳта жимжамдорликдан холи. Гўё шоир ҳар бир ҳаётйи воқеликдан олган руҳий тасвирини, қалб түғёнларини шундок қоғозга тўккан-дек таассусот қолади. Энг муҳими, бу туйғулар, руҳий

хологик кескинлик, зиддияти ҳолатларнинг болалик оламига тасвири масаласи етакчи мавзуга айланган. Муаллиф катталар ҳаётини билан болалар оламини паралелл равиша тасвирилайди. Бу тасвирилар йўналиши керакли нутқаларда бирини-богланиб, уйғулнашиб, муайян ижтимоий-эстетик вазифанин адо этади. Катталар орасида учрайдиган тарафкашлик, гурухбозлик иллатларининг болалар руҳиятига, маънавий дунёсига нечеги зиён етказилиши Суръул ва Мамаюсф ўрта-сидаги зиддияти ҳолатлар тасвири орқали кўрсатади.

Адабинг "Пешона" номли қиссаси ҳам ўзига хос жиҳатлари билан этиборни тортади. Албатта, бу ном замирида катта маъно музассам. Пешона билан боғлиқ қисматлар иккى хил талқин этилади. Ҳаётда иши юришиган, баҳти кулган кишиларни, одатда, "пешонаси ярқирабди" дейишиш, омадиз, ночор кимсаларга нисбатан "пешонаси шўр экан" қабилидаги иборалар кўлланади. Қисса қаҳрамони Расул Қодир шундай "пешонаси шўр"лардан. Бир вактлар истебодли журналист бўлган, қатор-қатор мақолалар ва "Дуонинг кучи" номли китобини чоп этирган Расул буғунги кунда қариялар уйини макон тутган ва ўзининг истебоди, билими, бор куч-куватини сотиб кун кечираётган гарби кимсалардан бир. Қисса ўзаро мулокоту муносабатлар асосига курилган.

Ёзувчининг маҳорати шундаки, Расул кечимиши орқали адабиёт ва санъат, им-фан соҳасида бабзан учраб турдиган турли-туман ҳолатларни, ҳаётнинг мусбат ва манфий жиҳатларини, ҳар хил қинғирликларни ишонарли тарзда фоши киласи. Жумладан, куложка чалинадиган миш-мishшлар – иммий ва бадиий асарларни ёзиб бериш, гоҳида ижодкор, санъаткорлар орасида содир бўлиб турдиган турли-туман гийбатлар, касдларни каби иллатларни киновий йўсундан асар тўқумасига сингидиб юборади. Асар воқеалари, иштирок этाटгандан қаҳрамонлар, уларнинг портретлари, номларида ўзгартиршилар ва бъазилари аслидай сақланиб колинганида ҳужжатлилик сезилиб туради. Бу ҳол айрим ҳолларда қиссада бадиий тасвир билан публицист руҳнинг уйнунлиги таъминланади.

Абдулай Кўчимов болаларга ҳам, катталарга ҳам бирдик ижод қиласидаги ижодкорлардан. Болаларга атаб ёзган "Ўрталик", "Миш-мishш", "Мен гийбатчи эмасман", "Хийла" каби шеърларida ҳам умумадабиётта хос ҳусусиятлар етакчилик киласи. Уларда болалар феъль-авторидаги кусурлар реалистик тасвириланган. "Бойчечак", "Ўғил", "Қайта туғилган бола", "Баланд тоғлар остида" каби қисса ва ҳикояларда ҳам шундаки ҳусусият етакчилик киласи. "Ўғил" ҳикоясида шўро даври фюзилари, жумладан, ўтган асрнинг саксонинчи йилларida авҳ олган "пахта иши", "ўзбеклар иши" каби қатагон сиёсетининг бола тақдирида қолдирган машъум изи характеристли эпизодлар орқали ифодаланади.

"Баланд тоғлар остида" қиссаси қаҳрамони Тўракул ҳам, "Қайта туғилган бола қиссаси бош қаҳрамони Илҳом ҳам мактаб ўкувчиси. Ҳар иккака қиссадан ҳам болалар ва катталар ўртасидаги муносабатга алоҳида этибор қартилади. "Баланд тоғлар остида" қиссасидаги Қарши бобо, "Қайта туғилган бола"даги Олим бобо каби урушда қатнашиб орденлар олган, уруш туфайли болаларидан ажралган, эндилика қишлоқда кўпчилкликнинг этиборидан қолган боболарни болалар ўззойлайдилар, уларнинг хотираларини ёзиб олиб, ўтилиётгандан тарихи қайта тикишга интиладилар.

Ушбу мажмудадан адабингин маколалари, сұхбатлари, этиологиялар ҳам ўзи олган бўлиб, уларда ҳақиқимизнинг зиёли қатламига мансуб олимлар, адабиблар, журналистлар, фотографларнинг сиймопарига чизигиларни ўқиймиз, уларнинг орзу-умидлари, интилишлари, дардлари билан ошно бўламиш. Муҳими, улар сиймосида ўзбек маърифатпарвар зиёлиларининг ўзлигини қашф қиласи.

Мажмуя билан танишар эканмиз, биз таникли адаби Абдулай Кўчимов шахсияти ва ижодий феномони ҳақида майда ҳиссиятни тасаввурга эга бўламиш. Бинобарин, адаб сиймосида, шахсиятида бир умр ҳаљ орасида бўлган, унинг дарди билан яшаган, ижодни фаол, қайноқ меҳнат билан қўшиб олиб борган, муҳими, қалбида ҳаљига, шу жаннатмакон юртига юксак фарзандлик меҳрини туйган беором ҳол кечинмаларини тумязи.

Курдош ҚАҲРАМОНОВ,
филология фанлари доктори

ЗАБАРДАСТ ОЛИМ

Атоқли олим Матёкуб Қўшжонов: "Хотам Умуроғ бадиий ижод аҳлиниң Самарқанд мактабига мансуб тадқиқотчисидир. Сўзсиз, унинг китоб ва мақолаларида бу мактаб, яъни Садриддин Айний, Ҳамид Олимжон, Шароф Рашидовларни етказган ижодий мактабнинг тасвири кўзга ташланни турди", деган эди. "Эсимда, – деб фикрини давом этиради олим, – 1960 йиллар эди. Хотам Умуроғ Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Тил ва адабиёт институтида аспирант эди. У адабиётшунослика тегиши биринчи жиддий мақолаларини ўша кезлари эълон қилганди. Бу мақолаларда, ҳали ёш аспирант бўлишига қарамасдан, адабиётшунослигимизда ҳукм сурӣ келган андозавозлика қарши жиддий фикрлар айтига олган эди".

Олимнинг "Бадиий психологизм ва ўзбек роман" мавзусидаги докторлик иши бадиий аср қаҳрамонларини очиши, йўли билан бадииятнинг жозибасини кўрсатиб берилгандан. Домла докторлик ишига ўзбек адабиётининг мумтоз асарларини – Абдулла Қодирийнинг "Ўтган кунлар", Ойбекнинг "Сарб" романларини асос қилиб олган. Домла диссертацияларига иммий раҳбарлик қиласи.

Хотам Умуроғ 1942 йилнинг 10 январида Жиззах вилоятининг Жиззах туманиндағи "Тошкентлик" маҳалласида туғилган.

Отаси Икромжон Умуроғ рафиқаси Асалхон ая билан фарзандларининг тарбиясига алоҳида этибор беришган. Оиласа 9 фарзанднинг барчаси олий маълумоти бўлишид. Кейинчалик шу оиласининг ўзидан филология фанлари доктори, профессор Орифжон Икромов, физика-математика фанлари доктори, профессор Фани Икромов ва филология фанлари доктори, профессор Ҳотам Умуроғ (бобосининг фамилиясида қолган) етишиб чиқди. Хотам ака ҳам турмуш ўртоғи, разматли. Мунира ая билан барғалидик турли фарзанднинг тарбиялаб, барчасини олий маълумоти қиласи. Кейинчалик шу оиласининг 30 йилга яқин умрим кетди. Катта ўғли Ҳаётжон ишлаб қичаришда, ўтранчиси АҚШда, кинич ўғли Бунёд эса ички ишлар органларида меҳнат қилиб кельмоқдалар. Қизлари Гузал Умуроғ аввали номзодлик, кейинчалик докторлик диссертациясини мувоффақиятли химоя қиласи, хозирги кунда Самарқанд давлат чет тиллар институтида кафедра мудири сифатида фоалият юритиб кельмоқда.

Устознинг адабиётшунос олим ва ижодкор бўлиб етишибшида тоғаси, атоқли шоир Ҳамид Олимжон ва янгаси Зулфия ижодининг ўрни катта. Улар ижодига багишланган ўнлаб мақолалар, китоблар ёди. Ижодкорлар ҳаётини эсадликлар таҳлили орқали шоирона сўз жозибаси, инсонийлик, ижтимоий ҳаётга бўлган муносабатларни китобхонларга тераёнк англатди. Домланинг шу вақтгача 500 дан ортиқ иммий, иммий-оммабон, адабий танқидий мақолалари, олтита дарслар, беш жилди "Сайланма"си, ўндан ортиқ монографиялари, ўкув кўлланмалари ва ўттиздан ортиқ адабий-танқидий мақолалар тўпламлари, кўплаб адабий-бадиий асарлари, рисолалари нашр этилди.

Акбар НУРМАТОВ,
Ўзбекистон журналистика ва
оммавий коммуникациялар
университети декани, филология
фанлари номзоди, доцент

ЎЗБЕК ҲИҚОЯЛАРИ
ГЕРМАНИЯДА

Германияда "Зардушт диёрида" ("На земле Заратуштри") адабий альманахи нашр этилди. Хехинген шаҳрида Лада Баумгартен таҳрири остида нашр этилган бу китобга адабиlar Николай Ильин, Рисолат Ҳайдарова, Галина Долгая ва Муҳаббат Йўлдошеванинг ҳақиқиялари киритилган.

Альманахда "Зардушт диёрида" маънавий маданият асамблеяси доирасида бўлиб ўтган иккита – "Зардушт диёрида" ва "Шарк – нозик масала" номли ҳаљкаро адабий танлов галиблари ва ҳайъат азольарининг асарларидан иборат. Китоб танловлар ташкилотчиси – Европа Ёзувчilar гильдияси кўллаб-куватлаши асосида чоп этилди.

Танловларда Ўзбекистон, Беларусь, Бельгия, Германия, Литва, Исполан ва Германияда

Ўзбекистон Ёзувчilar уюшмаси
Ахборот хизмати

Севимли газетамизнинг ўтган сонларидан биринча эълон қилинган адаби Лўкмон Бўрихоннинг ёш ёзувчи Нар

Ўзбек халқи жаҳон адабиётининг буюк намояндаларидан бирни Алишер Навоийнинг 1941 йил февраль ойида нишонланнажак 500 йиллик юбилейига катта тайёргарлик билан келган, ҳатто бу улкан маданий воқеага бошқа иттифоқдош республикаларда ҳам тайёргарлик ишлари авж олган бир вақтда Иккичи жаҳон уруши бошланди. Ўзбекистон хукумати шундай мушкул бир вазиятда Навоий юбилейини ўтказишни лозим топмади ва ўзбек халқи интиқиб кутган юбилей урушдан кейинги осуда йилларга кўчирилди.

Душман шиддат билан мамлакат ичкарисига бостириб кира бошлади. Москва ва Ленинград вилоятларининг гарбий худудлари фронт майдонига айланди. Москва мудофаасига фавкулодда катта чулар ташлангани учун душман дастлаб Ленинградни забт килишга аҳд килди. 1941 йил 19 сентябрда 276 та немис самолёти Ленинграднинг ҳаво чегараларини ёриб ўтиб, шаҳар устига 6 марта бехисоб бомбаларни ташпади. Ленинград мудофааси бошланди. 20 августда немис-фашист кўшилари Ленинград — Москва темир йўлини кесиб, Чудово шаҳрини эгаллади. 21 августда Ленинград шаҳар партия ташкилоти ва икюра комитети шаҳар меҳнаткашларига мурожаат этиб, уларни бутун кучи билан Ленинградни мудофаа килишга давват этди. 30 августа душман Ленинградни мамлакат билан боғлаб турган сунгти темир йўлини кесиб ташлади. 4 сентябрдан бошлаб душман артилерияси мунтазам раввишида Ленинградга ўтим ўларни ёдирди бошлади. 8 сентябрда Шлиссенбургнинг забт этилиши билан Ленинградни мамлакат билан боғлаб турган ягона ҳаёт ва нахот йўли узилди. Ленинграднинг 900 кун давом этган қамали бошланди.

Уруш арафасида бутун дунёга машҳур Эрмитаж директори академик И.А.Орбели олдида турган фавкулодда катта, давлат аҳамиятига молик вазифа музейнинг асосий фондини Свердловск шахрига олиб бориб жойлаштириш, қолган ва шаҳардаги бошқа музейларнинг экспонатларини эса Эрмитажнинг ер ости қисмiga яшириш, бомбардимондан сакланадиган хоналарни барпо этиши ва шундай оғир шароитда... олимлар учун иш шароитини яратиш эди.

Эрмитажнинг ер ости қисмida жон сақлаган олим va таржимонларнинг бир қисми Навоий асарларининг илмий матнини тайёрлаётган ва унинг асарларини таржима киляётган олим va шоирлар эди. Улар очиликдан ўлмаслик учун елимдан музлама (холодец) килиб едилар. Вазелин, глицерин каби дорми-дармонлар ҳам озиқ-овқат вазифасини ўтади.

Электр чироклари учиринган, сув кувуллари бузилган, энг даҳшатлиси, озиқ-овқат заҳираси туғаган Ленинград — ва ленинградликлар ҳаётида ўта фожиали дарв бошланди. Шаҳар транспортни издан чиқди, Ленинград ахолиси шимолнинг аёзли қишидан омон чиқиши учун муз-совуқ хоналарда ўраби-чимрани яшади, очилик ва хасталик минглаб ленинградликларнинг ёстигини куритди.

Шундай оғир шароитида рус шархунослик мактаби бешиги Ленинград шаҳрига олимлар ва таржимон-шоирлар Алишер Навоий таваллудининг 500 йиллигини нишонлашга аҳд килиб, улуг шоир ҳаёти ва ижоди билан шугулланниша мардана давом этдилар.

Ленинград, 1941 йил 12 июн. ССРФ Фанлар академияси Шархунослик институтининг шу куни бўйлуб ўтган Илимий кенгашидан Навоий асарларининг танқидий матнини яратиш масаласи мухокама килинди. Йиғилиш Навоий асарлари матнини араб ёзувида наширга тайёрлашпаз лозим, деган қарорга келди. Профессор А.А.Рамасекевич Навоийнинг "Муҳокамат ул-лугатайн", А.Н.Кононов "Маҳбуб ул-кулуб", Х.Г.Рафиқов "Мезон ул-авзон" асарларини наширга тайёрлаш ишлари қандай бораёттани ҳақида ахборот бердилар. Йиғилишда иштирок эта олмаган Е.Э.Бер-

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида"ги қарорида белгиланган вазифалар ижросини тъминлаш мақсадида тъйсис этилган "Навоий сиймоси ва асарлари саҳнада" Республика театрлари кўрик-фестивалида мамлакатимизда фаолият юритаётган турли йўналишлардаги йигирмага ҳақиқи профессионал театр иштирок этди.

Намойиш этилган асарлар йўналишларида кўра туркмаларга ажратилиб, бахоланди. Голибронлар аниқлашада: спектакларнинг бадиий-ғөвий савиаси, маънавий-маърифий, тарбиявий аҳамияти, кўтарилиган мавзунинг долзарблиги, режиссрерлик ёчими, сценографиянинг оригиналлиги, мусикий безак ва бошқа эфектларнинг тасвирланлиги, кўрик-чироклар дизайнай, актёrlик маҳорати, асарларнинг драматургия талаблари асосидан ёзилганинг этибор қаратиди. Хусусан, Сурхондарё вилояти мусиқали драма театрининг "Алишер Навоий" спектакли шу йўналишда кўйилган. Сурхондарё театри репертуарини узот йиллардан бери безаб турган бадиий жихатдан мукаммал бўлган ушбу асар Уйған ва Иззат Султон камалига мансуб. Режисср Равшан Мансуров асарни саҳналаштириш жараёнида пъесадаги бир неча лирик саҳнапардан воз кечган. Натижада, Алишер Навоийнинг ижтимоий фаолияти, мамлакат ҳаётидаги, ҳалқ таҳдирида ўрнинг аҳамиятни қаратиди. Турил саҳнавий топилмалар, унсуслар асарнинг томошавийлигини оширган. Муҳими, спектакла ҳалқ таҳдирини енгиллаштиришга итилган Алишер Навоий сиймоси яратиган.

Марғилон шаҳар мусиқали маком театрининг "Алишер Навоий" спектаклида эса Навоийни асосан ижодкор сифатида кўрсатиш нияти қилинади. Нурилло Аббосхон пъесасида "Хамса"нинг яратилиши тарихини акс этириш аносиди шоир шахсияти билан боғлиқ зиддиятди. Ҳар қарорида қарорида кўрсатишни тасвирларни ажратилиб, асарнинг тасвирларни ажратади. Бу ҳолатларнинг барни буғунги томошабинга мавзуди. Алишер Навоий, Фарғона вилояти театрининг "Шоҳ Баром" ойи ("Луна для шаха Баҳрам") спектаклида оширган.

Фарғона вилояти рус драма театрининг "Шоҳ Баҳром учун ой" ("Луна для шаха Баҳрам") спектакли ўзига хос ечими билан

караган кичик залда қирқа яқин киши тўпланганди. Улар қандай иссиқ кийимлари бўлса, шу кийимларига ўрнган ҳолда ўтирадилар. Жангчи-шоир этиборини тортган яна бир нарса шу бўлдики, залда таниш олими ва шоирлардан, шунингдек, Эрмитажнинг Шарқ бўлими ходимларидан ташари, нотаниши кишилар ҳам ўтиришган эди. Малым булишича, улар Навоийга бағишиланган тантанали анжумандан хабар топиб, совук ва очликка, ўқ-бомбалар жаласига қарамай, узок-яқиндан қўйналиб бўлса-да келишган экан.

Кечани уруш туфайли чарчагани, асаф ҳасталигига дучор бўлгани ва этра қариб қолганига қарамай, академик И.А.Орбели кириши сўзин очанди. У Навоий ижоди мисолидаги ажодларимиз яратиб қолдирган маданий мероснинг совет ҳалқи томонидан ўзозлаётгани, уни ҳар қандай бало-қазоларга қарамай, кўз корачигидек асрар-аввалини лозимлиги ҳақида сўзлаб, тингловчиликнинг кучиз карсаклари остида

Лирик чекиниш. Урушнинг дастлабки ойларида Ломоносов номидаги Ленинград чинни заводи мамлакат ичкарисига кўчирилган, завод рассоми М.Н.Моҳ эса она шахрида қолиб, Эрмитажнинг курилиш-тъамирлар бригадасида хизмат қўлаётган эди. У ноябрь ойи ўталарида Навоийнинг 500 йиллигига тайёргарлик кўрилаётгандан даражада топиб, музей директори хузурига киради ва унга юбилейда қатнашиш истагини билдиради. Рухсат олгач, керакли асбоб-ускуналарни катта мавзакат билан топиб, совуқдан титраб турган кўллари билан "Сабъа сайёр" достони мотивлари асосида безалан чинни буюмларни тайёрлайди. Юбилей учун шу мавзакатни кўнчларда маҳсус ишланган ва анжуманинг кичик кўргазмасидан жой олган бу буюмлар иштирокчиларда катта таассурот қолдиради.

1941 йил, ўша кун. Биринчи маърузадан кейин сўз Алишер Навоий газалларини рус тилига таржима

замбараклар тилга киради. Самолётлари замбаракларнинг қақшатич зарбасига учраган ва оркага қайтган бўлса керак, кўп ўтмай сукунат чўқади. Анжуман ўз ишни давом этиради. Маърузадан кейин яна Николай Лебедев ўз таржималаридан намуналарни ўйлайди.

1941 йил 29 декабрь. Навоийнинг 500 йиллигига бағишиланган тадбирлар ҳали тутмаган экан. Ленинградлик олимлар машҳур ўзбек шоирни ижодини ўрганиш, асосий илмий-назарий ва насрӣ асарларининг танқидий матнини ҳамда Навоийга бағишиланган таддиқотлар тўлпамишни тайёрларда устида ишлашда давом этидилар. Шарқшуносчи институтининг Ленинград бўлимида олиб бораётгандан ишларни дастлабки натижалари институтининг 29 декабрядаги илмий кенгашида илмий жамоатчилик этиборига ҳавола қилинади. Шу куни эрталаб соат ўнда институтининг Биржа кучасидаги бўниссида бошланган илмий кенгаш ақадемик И.Ю.Крачковскийнинг кириш сўзи билан очилди.

Наим КАРИМОВ,
академик

ЛЕНИНГРАДЛИК НАВОЙШУНОСЛАР

мақола ёзмоқчи бўлади. Аммо дўсти Николай Лебедевнинг шоир ижодидан қўнгил таржималарини ўқиб, ўзи ҳам Навоий асарларидан бадиий латофатни рус китобхонларига етказиш ишига киришади. Шу тарзда у ҳам шахсий ташабуси билан ленинградлик олим ва таржимонларни шағира сафига келиб қўшилади. Аммо кўп ўтмай, Рождественский ҳарбий хизматта чакирилиб, таржимонлик қаламини миљтика алмаштиришга мажбур бўлади.

1941 йил 10 декабрь. Эрта тонг... Ботқоли ўрмондага хандак... Сиёсий бўлим вакили хандакда келиб ўтмади. Сиёсий бўлим вакили хандакда келиб ўтмади. Рождественский бир зумдай кийиниб, батальоннинг сиёсий бўлимига етиб боради. Комиссар шу заҳоти унинг кўлига бир парча қозони тутқазиб:

— Ўртоқ капитан, сизни сиёсий бўлимга чакиришади! Зудлик билан етиб боришини лозим!

Рождественский бир зумдай кийиниб, батальоннинг шоир ижодидан қўнгил ташабуси билан ленинградлик олим ва таржимонларни шағира сафига келиб қўшилади.

— Қаेरга боришининг билисанни? Ленинградга! — дейди ҳавас билан.

Капитан ҳайрон бўлиб, қоғозга қарайди.

Коғозда "Таклифнома. Алишер Навоий (1441 – 1941)" деган сўзлар ёзилган эди. Жангчи-шоир козғонинг иккичини бетини очиб ўқибди: "Давлат Эрмитажи Сизни улуг ўзбек шоирни Алишер Навоий түғилган куннинг 500 йиллигига бағишиланган тантанали йиғилишга таклиф этди. Тантанали йиғилиш шоир ижодидан 10 декабрь соат 14 да бошланади. Набережная кўчаси, 34-йч. Кичик йўлакдан кирилади".

В.Рождественский шоир куннинг 10 декабрь соати:

— Ўртоқ капитан, сизни сиёсий бўлимга чакиришади! Зудлик билан етиб боришини лозим!

1941 йил, ўша кун.

Кеча раиси "Навоий яшган давр" мавзудаги биринчи маърузани ўқиши учун атоқли шарқинос олим А.Н.Бодлеревга сўз сўради.

Маърузани ўзбек шоирни Алишер Навоий түғилган куннинг 500 йиллигига бағишиланган тантанали йиғилишга таклиф этди. Тантанали йиғилиш шоир ижодидан 10 декабрь соат 14 да бошланади. Набережная кўчаси, 34-йч. Кичик йўлакдан кирилади.

Машҳур олимларни баъзларидан дадла олган келдиради.

Адабиётдан кетиш

Кейнинг пайтларда асосан ижтимоий тармокларда «жавлон уриб», ҳар бир постига ўртача 45 712 тадан «лайк» йигаётган машҳур мунакқид ва адаб Ўткир Болта адабиётдан кетмоқда. Бу ҳақда у ўзининг Фейсбуқдаги саҳифасида маълум қилди.

Мазкур хабар ижтимоий тармок фойдаланувчилири (кейинги ўринларида: ИТФ) – Эслатма бизниги. – Э.Н.) орасида кучли резонансни келитиргач чиқарди. Аксарият муҳислар: «**Адабиёт ва санъатимиз ахволи сизсиз нима кечади энди?**» дега ўз ташвишларини баён этгандар.

Хусусан, «Гулойхон» лақабли ИТФ шу пайтга қадар мұваффакиятли ўтказиб келинган ва минглаб болтахонларни тарбиялашга хизмат қылган «болтахонлик кечалари»-нинг келгуси тақдиди ҳақида қайғурган бўлса (изоҳ сўнгига «йиглайтган» чехра – «эмози» иловага қилинган). Кузатув бизниги. – Э.Н.), «Бегойим» исмли ИТФ: «**Ха, бизнинг авлод ў.Болтанинг адабий ва эстетик қарашлари таъсирида улгайди. Маллахонлик кечаларида катнишив, чинакам сўз санъати сирларидан воқиф бўлди!**» – дега «Гулойхон» – нинг фикрини тўла кўлла-куватлашини билдирган.

Болтанинг адабиётни тарк этиши, негадир, ёши улуғ ижодкорларни учнчалик ажаблантирган (айтишларича, адаб бундан аввал ҳам бир неча бор адабиёт «келиб-кетган»). Буни қолдирилган айрим изоҳлардан пайкаш мумкин.

Масалан, камаси, Boltagta оламда санъатни ташнишларидан бўлса керак, профилга исм-шарифи эмас, шунчаки «Э.М» деб ёзилган суратсиз ИТФ: «**26 йил ичida сендан бирор 47-маротаба бу гапни эштишим, ошна. Ишқилиб, бу гал кетишинг аниқми? Тағин ўзингни лалига солаёттанинг йўқми?**» дега ўзини қизиқтирган бабзи саволлар билан мурожаат қылган.